

ПРИПИНЕННЯ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ НА ГЕОГРАФІЧНЕ ЗАЗНАЧЕННЯ

Оксана Олександрівна КАРАЩУК,

*кандидат юридичних наук,
асистент кафедри інтелектуальної
власності юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

Свідоцтво на право використання географічного зазначення забезпечує його володільцю практично не обмежену в часі можливість використовувати це зазначення для позначення товарів, що ним виробляються та реалізуються. Однак законодавство передбачає низку підстав, за яких охорона прав на географічні зазначення може бути припинена.

Закон України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» передбачає використання двох термінів, що вказують на втрату географічним зазначенням правової охорони: «припинення дії реєстрації» та «визнання реєстрації недійсною». Але правові наслідки в цих двох випадках неоднакові. У разі визнання реєстрації недійсною правова охорона зазначення вважається такою, що не набрала чинності, а отже, використання зазначення, починаючи з моменту реєстрації є незаконним. Дія реєстрації географічного зазначення може бути припинена судом у разі втрати характерних для даного географічного місця умов і можливостей виготовлення товару, описаного в реєстрі, а також визнання цього зазначення видовою назвою товару. Визнання реєстрації такою, що втратила чинність, означає припинення її дії з моменту настання обставин, з якими закон пов'язує даний правовий наслідок. До настання цих обставин реєстрація вважається дійсною [1, с. 104].

Підставами для припинення права на використання географічного зазначення за рішенням суду є:

- втрата товаром особливих властивостей або інших характеристик;
- ліквідація юридичної особи або смерть фізичної особи, що є власником свідоцтва;
- подання власником свідоцтва заяви до Установи про відмову від права на використання цього зазначення;
- несплата збору за продовження строку дії свідоцтва [2].

Щодо припинення реєстрації зазначення місця походження/географічного зазначення походження сільськогосподарської продукції та продуктів харчування, в Регламенті ЄС № 1898/2006 закріплено, що анулювання такої реєстрації може бути здійснене у разі неможливості відповідно до умов специфікації сільськогосподарської продукції та продуктів харчування охороняти

зазначення місця походження/географічного зазначення походження такої продукції, зокрема, у випадку невиконання вимог ст. 11 Регламенту Ради (ЄС) № 510/2006 і якщо є підстави вважати, що таке невиконання буде продовжуватись [3. с. 287].

Неконтрольоване або неналежне використання географічних зазначень зазвичай призводить до їх розмивання, втрати правової охорони. Наслідком такого використання є те, що зазначення починає індивідуалізувати не специфічні особливості товару, обумовлені географічною місцевістю, а тип чи різновид товару (продукту), незалежно від місця виробництва (наприклад, швейцарський сир, віденські ковбаски тощо) [4. с. 124].

Так, «голландський сир» вже досить давно в Україні вважається родовою назвою товару, оскільки у споживачів не виникає сумнівів щодо походження цього сиру не з Голландії. Чи, наприклад, ковбаса «краківська», «чеддар», «панама», «Cognac», «Roquefort», «Chianti», «Navana», «Tequila». «Cognac» або «Tequila» ми пов'язуємо з алкогольним напоєм, а не з французьким містечком чи містом у штаті Джаліско, Мексика.

Як тільки географічне зазначення перетворилося в родові (видові) поняття, воно втрачає свою розрізняльну здатність і, отже, стає загальноживимим поняттям, яке вказує на певний вид чи тип товару. П. 6 ст. 24 Угоди ТРІПС дозволяє вільно використовувати генеричні (родові, видові) зазначення для позначення певного типу чи виду товару, оскільки вони взагалі не підлягають правовій охороні. Відповідно до Закону України «Про охорону прав на зазначення походження товару», дія реєстрації кваліфікованого зазначення походження товару та право на його використання припиняються на підставі визнання такого зазначення родовою (видовою) назвою товару.

Судова практика Європейського Союзу визначила основні критерії для віднесення географічного зазначення до родових. По-перше, зазначення, що використовуються в деяких країнах-членах ЄС як родові, не повинні реєструватися як географічні зазначення чи найменування місця походження товару в інших країнах-членах ЄС і користуватися на підставі цього охороною на території всіх країн співдружності. По-друге, факт перетворення географічного зазначення у родову назву товару повинен засвідчуватися лише результатом соціологічного опитування споживачів певного товару і усвідомлення ними того, що таке зазначення ідентифікує не джерело походження товару, а його певні властивості, вид, тип чи інші характеристики [4].

Більш чіткою є ситуація з видовими назвами товару. Згідно ст. 1 Закону України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» При подачі заявки на реєстрацію найменування місця походження товару експерт, під час проведення експертизи, може визнати заявлене позначення родовою назвою товару тільки в разі, якщо воно є в Переліку видових назв товарів.

Зазначені фактори викликають необхідність чіткого розуміння українськими виробниками сутності такого об'єкта права інтелектуальної

власності, як географічні зазначення. Це важливо насамперед для його дієвого застосування з урахуванням переваг перед іншими об'єктами, що складають комерційні позначення, а також для розуміння кожним виробником відповідного товару можливих недоліків такого використання, щоб в подальшому уникнути втрати вже набутої репутації як власника виключних майнових прав на інший об'єкт інтелектуальної власності, наприклад, на торговельну марку.

Список використаних джерел:

1. Ковальчук О. О. Право інтелектуальної власності на географічне зазначення в Україні та країнах Європейського Союзу: монографія К. : Юрінком Інтер, 2014. 200с.
2. Про охорону прав на зазначення походження товарів: Закон України від 16.06.1999 р. № 752-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 32. Ст. 267.
3. Всебічна підтримка європейської інтеграції та наближення законодавства України: Комpendіум вибраних доробків Українсько-європейського дорадчого центру з питань законодавства (UEPLAC) – Етап V / [за заг. ред. Йоланти Тачинської]. К. : Батискаф, Майстер книг, 2012. 504 с.
4. Мельниченко Ю. С. Цивільно-правова охорона права на географічне зазначення в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Мельниченко Ю. С. Харків, 2011. 199 с.